

Tudósok vagy az elefántcsonttornyok őrei?

Krausz Tamás és Ungváry Krisztián vitája során meglepőnek nem mondható, de mégis szemléletes mondatok hangzottak el. Krausz Tamás nyíltan beszélt arról, hogy ő ideológiai alapon fölállított premisszák alapján végzi kutatómunkáját, és hogy ezek számára megkérdőjelezhetetlenek. Amennyiben ezek közül bármelyiket is föladná, azzal az egész munkássága homokvárként omolna össze. Az álszentség mindig teher, ebben a kérdésben is az, hiszen alig találunk olyan tudós embert, aki a kutatás megkezdése előtt ne így járna el, lényegében a kutatómunka előfeltételét képezi.

A gond nem is ezzel van. A termékeny, előremutató gondolkodás akkor akad meg, ha ezeket a premisszákat elefántcsonttoronyba zárjuk. Azokkal a nyelvészekkel is ez történt, akik intézményesített keretek között képviselik a magyar nyelv finnugor eredetét.

Ugyan nem hangsúlyozzák, de ma már az úgynevezett finnugoristák is – ha az elméleteikről beszélnek – hozzáteszik, hogy tulajdonképpen csak nyelvi rokonságról beszélhetünk. Korábban ez sem volt ennyire egyértelmű. Igenis volt arra irányuló törekvés, és legfőképp a nyelvészek oldaláról, hogy a magyarság eredetére vonatkozóan egy olyan átfogó értelmezést tárjanak elénk, amely a feltételezett nyelvrokonság következtetéseit kivetíti más területekre is, mint például a történelem. Azt a látszatot teremtve ezáltal, mintha a nyelvi rokonságon kívül a magyarság eredete, története és a kultúrája is az ugor, illetve finnugor népeken keresztül lenne értelmezhető. Tanulmányaim során én magam is ezt tapasztaltam.

Az utóbbi időben azonban ez a törekvés láthatóan megfeneklett, mivel a különböző tudó-

mányágak fejlődésének következményeként sorra megkérdőjeleződnek azok a korábban biztosnak hitt feltételezések, amelyek a nyelvészek nyomására kialakultak. Például a több száz ötörök eredetű jövevényszóra a nyelvészek úgy próbáltak magyarázattal szolgálni, hogy semmiféle régészeti bizonyítékkal nem rendelkeztek. Így teljesen bizonytalan történelmi feltételezéseket hangoztattak, közülük többet még ma is iskolai történelemkönyvekben oktatnak, miközben bebizonyosodott róluk, hogy alaptalan elképzelésekről van szó.

Még neves kutatókat is magyarázkodásra kényszerítenek, ha a magyarság eredetéről olyan véleményeket fogalmaznak meg, amelyek nem teljesen esnek egybe a fő irányvonallal, ami visszataszító, és szembemegy a tudományos gondolkodással. Sajnos ez a fajta hozzáállás nem csupán ennél a tudományágnál van jelen, például a közgazdaságtan esetében is ugyanez tapasztalható.

Úgy tűnik, még mindig kényelmesebb a 19. században élő Vámbéry Árminnal előhozakodni, egyfajta népi-urbánus vitává átminősíteni azt, ami igazából a tudományról kellene hogy szóljon, mint interdiszciplináris szempontokat szem előtt tartva szembenézni az új lehetőségekkel.

Ha még nem is annyira látványos, de azért itt-ott már mutatkoznak biztató jelek, akár még a Tudományos Akadémia háza tájáról is, amelyek arra engednek következtetni, hogy oldódik az a fajta belterjesség, amely hosszú idő óta jellemzi ezt a területet.

Az új kutatási lehetőségek azonban a ma még meglévő elefántcsonttornyokat is előbb-utóbb ledöntik. Ebben joggal bízhatunk.